

ВІДГУК

*офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Торубари Оксани Анатоліївни про дисертаційне дослідження
СЕРМАН ЛЕСІ ІГОРІВНИ
«Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутнього
вчителя іноземних мов», поданого на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти*

Актуальність теми дослідження обумовлена інтеграцією України до європейського простору, підвищенням вимог до іншомовної компетентності фахівців різних галузей, що здійснюється під час їхньої професійної підготовки у вищих закладах освіти. В цьому контексті певна відповідальність покладається на вчителя іноземних мов, здатного адаптуватися до нових умов освітньої діяльності, що постійно прагне до самовдосконалення, підвищення рівня лінгвопедагогічної компетентності, мотивованої здатності взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу.

Значення проведеного дослідження суттєво посилюється тією обставиною, що дослідницьку увагу сфокусовано на процесі становлення фахівця нової генерації, його здатності до високого рівня професіоналізму з урахуванням впливу професійного іміджу вчителя іноземних мов на ефективність його професійно-педагогічної діяльності.

Формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов відбувається в процесі міжособистісного спілкування та з позиції оцінювання професійних навичок і лінгвістичних умінь. Його особливості детерміновані поліморфним характером його діяльності та зумовлені реалізацією професійних і особистісних компетентностей у позиційно-ситуативних ролях, що набувають вияву в комунікативному процесі, а також під впливом зовнішніх факторів.

Дисертаційне дослідження оформлене грамотно і чітко структуровано, що свідчить про володіння авторкою логікою наукового дослідження. Науковий апарат сформульовано чітко і виважено, зокрема вибір об'єкта і предмета дослідження є вмотивованими і назрілим. У роботі вдало і перспективно реалізовано ідею впливу професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов на успішність освітнього процесу школи.

Дослідження, проведене Л. І. Серман, дало можливість визначити теоретичні підходи та з'ясувати особливості проблеми формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов; визначити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови цього процесу через створення іміджеформувального освітнього середовища; удосконалення змісту лінгвопедагогічної підготовки для розвитку професійних якостей, що сприяє оптимальному поєднанню різних технологій навчання у межах ефективного цілеспрямованого розвитку всіх компонентів професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов та розроблення навчально-методичного інструментарію для реалізації самоосвітньої діяльності та самопрезентації внаслідок упровадження авторського спецпрактикуму.

Дисертантка здійснила глибокий аналіз філософської, соціологічної, політичної, психолого-педагогічної та довідникової літератури щодо ключових понять дослідження, виявила на цій основі специфіку формування професійного іміджу вчителя іноземних мов, а також подала авторське визначення термінолексми "професійний імідж майбутнього вчителя іноземних мов", визначила й охарактеризувала його структурні компоненти.

Особливого схвалення заслуговує ретроспективний аналіз стосовно розуміння сутності й значення дефініції "імідж" для діяльності загалом, і для професійної діяльності педагога зокрема.

Ґрунтовне вивчення дисертації й автореферату дає підстави стверджувати, що робота є закономірною і своєчасною з огляду на сучасні виклики сьогодення до професійної підготовки фахівців з іноземних мов. Це

підтверджується низкою раніше незахищених положень, що містяться в дослідженні.

Зокрема авторкою вперше визначено, науково обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов, форм, методів і засобів, що забезпечують успішність формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов.

Дослідницею уточнено зміст і сутність поняття «професійний імідж учителя іноземних мов»; спроектовано й експериментально перевірено структурно-процесуальну модель поетапного формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов; впроваджено у навчальний процес наскрізний спецпрактикум; теоретично обґрунтовано та систематизовано дидактичний інструментарій для формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

В роботі вдосконалено окремі механізми та функції процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в умовах освітнього середовища ЗВО; визначено й обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов;

Зроблено акцент на подальшому розвитку методологічних підходів та теоретичних засади процесу формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов.

Здійснене дослідження дало змогу зробити цілком логічний висновок про те, що формування іміджу майбутнього викладача іноземної мови та всіх його компонентів є складним поетапним процесом, в основі якого є реалізація особистісних потенційних можливостей, що зумовлює етапи формування досліджуваного феномену. Саме характеристика цих етапів потребує особливого схвалення, оскільки їй притаманні новизна, оригінальність, логічність, конкретність, певна алгоритмічність, що забезпечує чітку реалізацію викреслених етапів у системі професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Однозначно цікавим, на наш погляд, є узагальнення дослідниці про те, що у процесі формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов вагому роль відіграє використання форм і методів роботи, спрямованих на підвищення інтересу студентів до професії вчителя, усвідомлення студентами необхідних професійних і особистісних характеристик, формування інтересу студентів до роботи з аудиторією, на яку спрямована його професійна діяльність з урахуванням уявлень про яку формується власний позитивний імідж, усвідомлення студентами залежності професійного успіху від сформованого позитивного професійного іміджу, а також налаштованості на ретельну роботу, що забезпечить позитивну мотивацію до формування їх професійного іміджу.

Не можемо не виділити влучне, на наш погляд, доведення важливості спрямування змісту професійно-орієнтованої підготовки на теоретичне забезпечення процесу формування професійного іміджу вчителя іноземних мов, що повинно, на думку авторки, реалізовуватися не тільки шляхом упровадження в навчальний процес спецпрактикуму, але й в зміст професійної підготовки тем з педагогічної іміджеології, що дасть змогу студентам сформулювати уявлення про сутність і компоненти професійного іміджу вчителя іноземних мов.

Безперечного схвалення заслуговує (у контексті роботи) логіка дослідження ключових для дисертації понять, зокрема нам імпонує виваженість тлумачення поняття «імідж», «іміджологія»; «професійний імідж».

Значним позитивом роботи є характеристика й обґрунтування рівнів сформованості і відповідних їм критеріїв та показників сформованості професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов.

Не можемо оминати позитивною увагою намагання авторки перевірити дієвість та валідність результатів проведеного нею дослідження. Повно і змістовно на сторінках дисертації відбито результати експериментальної частини роботи, якій притаманні чіткість, вмотивованість, логічність

підходів. На наш погляд, авторка вдало відстежила динаміку досліджуваного процесу в розрізі "експериментальні – контрольні» групи за чітко окресленими критеріями, показниками та ознаками їх прояву; до того ж це спостерігається практично на всіх етапах проведеного педагогічного експерименту.

Особливої позитивної оцінки заслуговують розроблені дисертанткою методичні рекомендації «Формування професійного іміджу майбутнього вчителя: технологічне забезпечення» та впроваджений в навчальний процес наскрізний спецпрактикум "Технологія формування професійного іміджу вчителя іноземних мов", спрямований на підвищення рівня сформованості професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов в умовах освітнього середовища ЗВО – все це суттєво доповнює і вирізняє цю кваліфікаційну наукову працю і підкреслюють її практичне значення.

За результатами дисертаційного дослідження сформульовано ґрунтовні висновки, що вказують на повне досягнення мети дослідження та вирішення поставлених завдань.

Загалом, вивчення й аналіз змісту дисертації Серман Лесі Ігорівни дає підстави зробити висновок про високий ступінь обґрунтованості її наукових положень і сформульованих висновків, які є адекватними поставленим у роботі завданням. Це і дає змогу говорити про досягнення мети дослідження.

Кваліфікаційна наукова праця відзначається науковою новизною, теоретичним і практичним значенням. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації і відповідає її положенням. Основні результати відображено у 14 наукових публікаціях (із них 13 одноосібні): 7 статей відображають основні положення дисертації (із них 6 статей у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у науковому зарубіжному виданні); 3 публікації мають апробаційний характер; 4 – додатково висвітлюють результати дисертації.

Попри високу позитивну оцінку наукового пошуку, здійсненого дисертанткою, мусимо вказати на деякі дискусійні моменти, побажання і зауваження:

По-перше, в першому розділі дисертації пп. 1.1., 1.2 подається досить ґрунтовний терміноаналіз “іміджу”, “професійного іміджу”, але хотілося б побачити більше специфіки формування іміджу майбутнього вчителя іноземних мов (мовленнєві вправи, лексичний діапазон тощо), який би вирізняв його з-поміж інших викладачів-предметників.

По-друге, на нашу думку, в третьому розділі дослідження, доцільно було б більш чіткіше окреслити вибірку респондентів за курсом та формами навчання.

По-третьє, вважаємо певним чином занадто оптимізованими загальні висновки до роботи, які певною мірою не дали змогу узагальнити ті позитивні здобутки і наукові висновки, до яких дійшла дослідниця, і про які йде мова на сторінках дисертації.

По-четверте, дисертантом відібрано і використано для дослідження достатньо повну джерельну базу, але електронні ресурси представлені в невеликій кількості, так само і англомовні.

По-п'яте, на нашу думку, структурно-функціональну модель, що представлена в п.2.2., варто було б висвітлити на сторінках автореферату.

Однак вищезгадані зауваження не стосуються основного змісту дисертації та не мають вирішального впливу на достовірність й обґрунтованість висновків, зроблених здобувачкою. Загалом висока наукова якість дисертаційного дослідження, його позитивна оцінка є незмінною.

Отже, дисертаційне дослідження Серман Лесі Ігорівни визначається предметом дослідження і полягає в тому, що вперше визначено, обґрунтовано та експериментально доведено ефективність педагогічних умов для процесу формування професійного іміджу майбутнього вчителя іноземних мов. Результати дослідження мають практичну значущість для розвитку теорії і методики професійної освіти.

Але дисертаційне дослідження Л. І. Серман «Педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх учителів іноземних мов» має теоретичне і практичне значення і заслуговує на позитивну оцінку. Рукопис дисертації і автореферат оформлені відповідно вимог дисертації, що відповідають вимогам пп. 9, 11–14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), а його авторка, Леся Ігорівна Серман, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету
"Чернігівський колегіум"
імені Т.Г.Шевченка

О. А. Торубара

Підпис доцента О.А. Торубари завіряю,
начальник відділу кадрів
Національного університету
"Чернігівський колегіум"
імені Т.Г.Шевченка

Л. Ф. Лук'яненко